

FRELSE I HVER TONE.

Kirkemusikalsk plan i Birkeland menighet

Bakgrunn:

I 2009 publiserte kirkerådet Plan for kirkemusikk i Den norske kirke. Dette var en del av en rekke planer og reformer som var vedtatt i Kirkemøtet. Intensjonen var at denne planen skulle være et nyttig redskap når menighetene selv skulle lage en kirkemusikalsk plan. Hovedformålet med planen er å styrke og sikre det kirkemusikalske livet i lokalmenigheten og forankre dette teologisk. De skriver:

Når mennesker spiller, synger og leker, lytter det til lyden av skaperverket, gir denne lyden form og tar på den måten imot Guds gaver. Slik blir vi Guds medskapere. Kirken forstår derfor all kunst og kreativitet som en del av forvalteroppdraget. Når vi uttrykker oss musikalsk, er det både til ære for Gud og til gang og glede for hverandre.

I Birkeland startet arbeidet begynte gudstjenesteutvalget arbeidet med å lage en lokal kirkemusikalsk plan. Dette utvalget hadde arbeidet med ny liturgi som ble godkjent i 2014. Parallelt med dette arbeidet menighetsrådet en utvidelse av kantorressursen. Birkeland har en kantorstilling på 100 %. I 2016 ble det i tillegg opprettet en stilling på 30 % stilling, med barne- og familiekor som arbeidsfelt. I tillegg er det en 20 % vikarressurs for spilling ved begravelser i Birkeland kirke og Øvsttun kapell. Vi ser dermed et tydeligere behov for en overordnet plan der vi utnytter og benytter våre ressurser på en helhetlig og målrettet måte og inkluderer dette i menighetens planarbeid.

Høsten 2017 ble arbeidet med lokal plan for kirkemusikk gjenopptatt med kantorene Ottar Arnestad og Carsten Dyngeland, og med administrasjonsleder Eli Heggdal som sekretær. Planen ble godkjent av Birkeland menighetsråd høsten 2017 og er revidert i 2021.

Planen inneholder:

1. Status for det musikalske arbeidet i menigheten,
2. Kirkemusikalsk profil i Birkeland menighet,
3. Visjoner for kirkemusikken
4. En åpen tiltaksplan.

1. Status for kirkemusikken 2024.

Birkeland har hjemmel for 168 % kantorressurs i Birkeland og Øvsttun.

Birkeland kantori under ledelse av Asbjørn Snilstveit har i dag 23 medlemmer. Det kan defineres som et kirkekor som også er forsangere i gudstjenestene, men har noe konsertvirksomhet, salmekvelder og samarbeidsprosjekt med andre kor. Kantoriet legger opp til Salmekvelder på en onsdag i øvingstiden og avholder vårkonsert er i begynnelsen av juni. Til jul øver kantoriet inn Nine Lessons and Carols siste søndag før jul. Utover dette blir kantoriet ofte bedt om å synge på misjonskvelder i menigheten,

samarbeid med felles konserter til jul og påske og er med på Konsert for et varmere Nesttun som avholdes hver høst.

Konsertvirksomhet: Kantor Snilstveit og Hagen spiller lunsjkonserter som holdes en gang i måneden og pasjonskonsert i Påsken. Utenom dette er det mange frittstående konserter som holdes gjennom året i kirkerommet, både i regi av Kantorer og samarbeidsaktører, men også utleie.

Musikk i gudstjenesten: På konfirmasjonsgudstjenestene leies det inn ekstra musikere. Julaften er det som regel samarbeid med skolekor og Midtun skoles musikkorps, som også spiller fast på friluftsgudstjenesten på Kirkebirkeland.

I en prøveperiode på 1-2 år (fra 2021), prøver Birkeland menighet ut den nye liturgiserien nummer 2. Dette er en gudstjeneste som skal gå en gang i måneden. På disse gudstjenestene prøver vi å få inn et litt annet preg, ved bruk av forsangere med mikrofon, bruke flygel, gitar, bass, trommer, og andre typer instrumenter. Alle musikere foruten kantor er frivillige i menigheten, og besetningen er ofte forskjellig fra gang til gang.

Andakter og musikk på institusjon. Det er sangstund på Øvsttunheimen og Odinsvei en gang per måned. Presten har andakter på Øvsttunheimen og Odinsveien. Så langt det lar seg gjøre er kantor med og spiller på disse, men det brukes også til tider frivillig ressurs til dette.

Trosopplæring og møter mellom kirke og skole har også innslag av musikk. Vi begynner tidlig i barnets liv når vi inviterer til babysang. Sorgvandring og påskevandring har elementer av musikk som viser barna hvordan musikken passer inn i situasjonen. I Skole- og barnehagegudstjenester er musikken gjerne øvd inn på forhånd.

Dette var en liten oversikt, men det er mer. Det sies at salmesangen er god i Birkeland kirke. Menighetsrådet ønsker å styrke dette også i dåpsgudstjenestene. Vi kjenner også til at noen har egne salmekvelder hjemme. Vi har opp gjennom årene hatt tilbud til orgelkonfirmanter.

2. Kirkemusikalsk profil i Birkeland.

Kirkemusikken i Birkeland har vært tradisjonsbundet og preget av den europeiske klassiske kirkemusikktradisjonen. Det som er spesielt med Birkeland er at de er tidlig ute med å prøve ut nye ting. For eksempel ble Gullichsen valgt i de liturgiske leddene. Selv om fundamentet er i det klassiske, har menigheten vært åpen for andre uttrykk. Gudstjenesten er menighetens hovedsamling og pulsen i menighetslivet. Kantor er kirkemusikalsk ansvarlig og ivaretar det tradisjonelle uttrykket i gudstjenestene, samtidig må det være rom for andre uttrykk. Salmeboken gir uttrykk for et stort mangfold. Menigheten bør utfordres på å ta disse i bruk. I det forberedende møtet mellom prest og kantor kan det legges en plan for at menigheten skal lære nye salmer.

Ungdom har også en naturlig plass i gudstjenestelivet. I ulike temagudstjenester, ungdomsgudstjenester og familiegudstjenester er det mulig å løfte fram andre musikalske uttrykk.

Den liturgiske musikken skal være slitesterk og skape trygge og gjenkjennelige rammer i gudstjenesten. Et inkluderende aspekt er at alle klarer å lære seg melodiene og synge med. Birkeland gjorde sitt valg, men kirkerådet melder at det blir en ny runde med muligheter for å velge mellom 3 ulike liturgier høsten 2018. I denne revideringen som fortsatt pågår i 2024. Søkes det nå om endelig avgjørelse til Biskop. Gudstjenesteutvalget i Birkeland har landet på å søke unntak fra allmennordningen, og søker om å beholde Gullischsen sitt kyrie og gloria i hovedgudstjenesten. Argumentene for dette er godt begrunnet og det vil i løpet av 2024 bli avklart om endelig søknad innvilges.

Sædalen menighet er nå en del av Birkeland sokn, med egne gudstjenester på Sædalen skole og nå snart Sædalen kirke. Det er ikke ansatt kirkemusiker og frivillige grupper ivaretar musikken. De har også barnekor og eget knøttekor. Sædalen er med på det kirkemusikalske bildet som tegnes i Birkeland, men i denne planen har vi fokusert på Birkeland.

3. Visjoner for kirkemusikken.

I et forsøk på å definere en visjon har vi stilt en rekke spørsmål:

- Vi har en stor bredde. Er det noe vi skal styrke?
- Hvordan fange opp aldergruppen 30-50?
- Hvordan rekruttere til alle aldersgrupper?
- Hva ser vi for oss i drømme?

Den musikalske virksomheten i kan betraktes fra flere synsvinkler og perspektiv

Trosopplæringsperspektiv: Barn og unge opplever og «vokser seg inn i» liturgi og salmer ved å bli involvert i et variert gudstjenesteliv. Dette skjer også i konfirmasjonstiden som del av trosopplæringen.

Diakonalt perspektiv: I skriv fra arbeidsgruppe kommer det frem i en rapport om helsefremmende ressurser til Birkeland menighetsråd. En av konklusjonene var: *Det er helse i å være på fellesopplevelser som bl.a. gudstjenester. Stikkord kan være gjenkjennelse, musikk, forkynnelse som bygger opp og avklarer og gir livstolkning.* Det handler både om deltakelse og lytting. Musikken kan ha en smertelindrende og helbredende kraft – i en vid forståelse av å være et helt menneske. Og musikken kan hjelpe til livstolkning når en ikke selv finner ordene.

Kulturelt perspektiv: Musikken kan være brobygger mellom kulturer. Kirken er selv en viktig kulturbærer slik det bl.a framgår av Enger-utvalgets rapport (Kulturutredningen 2014) og i meldingen «Kunsten å være kirke».

Profetisk perspektiv: Kirkemusikken kan være motstrøms ved å være en stemme for protest, oppbrudd og fornyelse

Gjennom diskusjoner og samtaler har vi kommet fram til en visjon.

Kirkemusikken i Birkeland skal leve i en:

- En syngende menighet.

Birkeland skal være preget av god salmesang i gudstjenestene

- **En tydelig (gjenkjennelig) menighet.**

Kirkemusikken skal ha en tydelig liturgisk forankring.

- **En åpen og inviterende menighet.**

Vi vil skape rom for barn, familie og ungdom og samarbeide med bredden i lokalt musikkliv. På den måten når Birkeland ut over kirkemurene.

Vi vil invitere inn til musikken og ta musikken med ut.

Vi vil løfte fram unge musikere og gi dem rom i kirkemusikken.

4. En åpen tiltaksplan

Sekretariatet har bevisst laget en åpen plan. Det er til enhver tid mange muligheter for hvilke tiltak en kan sette i gang. Ressurser og manglende stillinger kan begrense mulighetene, men menighetsrådets ansvar er å lage strategier og finne løsninger. Det viktige er at en holder ideen varm og sørger for at det finnes en handlingsplan for hver menighetsrådsperiode. Kirkemusikken og besøk av kantor på menighetsrådsmøte må settes opp på møteplanen. Et menighetsråd kan for eksempel velge satsningsområder for et år om gangen i samarbeid med menighetene musikkansvarlige.

Tiltak i en syngende menighet:

- Liturgi og frie valg: Vi ønsker å skape kontinuitet og gjenkjennelse samtidig som en har en viss variasjon mellom ulike typer gudstjenester. Det trengs opplæring både av barn og voksne til å få større utbytte av liturgien.
- Kor: Kantori, frivillige og andre inviterte kor bør med jevne mellomrom utfordres til å delta i gudstjenester. En bør unngå at det blir opptreden i gudstjenesten, men heller bli del av en gjennomtenkt tråd av liturgi, salmer og kordeltakelse. Likevel har det stor egenverdi at kor blir involvert.
- Salmeskatten – tradisjon og fornyelse: Det bør søkes etter et helhetlig salmepertoar av gammelt og nytt. Salmevalget i gudstjenestene bør over tid avspeile både det gjenkjennelige (tradisjon) og det nyskapende (fornyelse) og avspeile kirkeåret.
- Lage en semesterplan for salmeinnlæring med utgangspunkt i den nye salmeboken.
- Invitere til salmekvelder
- Rekruttere flere medlemmer til Birkeland kantori som har gudstjenesten som base og ser det som en oppgave i menigheten å løfte fram salmesangen.
- Åpen invitasjon inn i sangens dag med avsluttende kveldssang en gang i halvåret. Verksted og vekselsang.
- Temagudstjenester: Taize, sanger fra vest.
- Inspirere konfirmantlærere til å ta salmesang inn i konfirmantundervisningen.
- Inspirere til at sang blir en naturlig del av trosopplæringen.
- Kjøpe inn salmebøker, sangbøker og instrumenter.

En tydelig (gjenkjennelig) menighet:

- Velge liturgisk musikk som gjør Birkeland gjenkjennelig i det store kirkebildet og som forholder seg til de ordninger biskopen godkjenner.

Plan for kirkemusikk 2024

- Åpne for muligheter for variasjon i kveldsgudstjenester, ungdomsgudstjenester, Taize-mediasjoner og vesper-gudstjenester.
- Invitere Instrumentalister og sangere som solister og «medspillere» i gudstjenestelivet: Vi ønsker en plan og en tydelig holdning om inkludering og involvering der det ikke blir innslag, men primært integreres i gudstjenesteliturgen.
- Sørge for at musikken blir en viktig del gudstjenesteplanen. Soknepresten samordner i staben, og det blir drøftinger og anbefalinger i gudstjenesteutvalget. Legges fram for menighetsrådet to ganger årlig (april og oktober) som presentasjon av gudstjenesteplanen for neste semester og med mulighet til overordnede drøftinger.

En åpen og inviterende menighet.

- Åpne for nyskapende musikk.
- Sørge for at det er en arena for at ungdom er med i gudstjenesten. Sørge for at ungdom også er med i vanlige gudstjenester.
- Sørge for god medarbeideroppfølging av frivillige musikere og sikre at vi har en god plan for å møte frivillige i gudstjeneste. Det innebærer forberedelse i samarbeid med kantor.
- Invitere barn og ungdom på orgelkrakken og opprettholde orgelundervisning som tilbud til konfirmanter
- Samarbeid i bredden med lokalt musikkliv. Slippe lokale amatører inn i gudstjenesten.
- Nå ut over kirkemurene. For eksempel Kirkebirkeland.
- Konsert for et varmere Nesttun.
- God plan for rekruttering på alle plan. Tenk offensivt.
- Tenke stort om Birkeland som et kirkemusikalske i sentrum og invitere til kirkemusikkdager.
- Videreutvikle eksisterende konserttilbud med det og tenke muligheter inn i tilbygg.
- Samspill med Sædalen.
- Invitere skoler og barnehager. Kirkemusikken kommer naturlig inn i forbindelse med kirkeekskursjonene med besøk på orgelgalleriet.
- Kirkemusikken på institusjonene. Andakter og sangstunder fungerer i stor grad med salmeskatten som «gjennomgangsmelodi».
- Diakonalt: Møte med god kvalitet. Menigheten er bevisst sitt ansvar for å ta vare på mennesker med utviklingshemming.
- Det bør arbeides med en fornyelse og gjennomtenkning av salmevalget i forbindelse med dåp, vielse og gravferd. Den enkelte kantors skal gi gode råd til mennesker om musikk som egner seg og passer til situasjonen og til kirkerommet. Foretrekker levende musikk. Sørge for et godt samarbeid mellom prest og kantor.

Oppsummering og konklusjon

En gjennomgang av status for kirkemusikken i Birkeland viser at vi har både tradisjon, bredde og åpenhet for ulike musikalske genre. Ved å innta ulike perspektiver blir det synlig at kirkemusikken har en stor rolle i menighetslivet og må nevnes i mange ulike sammenhenger. Derfor må satsning på kirkemusikk være en del av planarbeidet i menigheten. Dette går for eksempel inn menighetsrådets målsetninger

Plan for kirkemusikk 2024

om å satse på ungdom 12-22 og skape tilhørighet. Slik sett blir det et diakonalt arbeid, som strekker seg for å inkludere, invitere og gi en opplevelse. Musikken er helsebringende. Det er frelse i hver tone.

Hvordan skal vi løse dette og gjøre feltet mer synlig? Det har vært et bevisst valg å lage en åpen plan med muligheter, men det må følges opp. Målet er å vise til hva vi har, sette kirkemusikk på dagsorden og sørge for at det er et system.

Vi foreslår at dette går inn i nye rutiner i menigheten.

- Menighetsrådet må sørge for at kirkemusikk settes opp i menighetsrådets årshjul og kantor kan som kirkemusikalsk ansvarlig inviteres til menighetsrådsmøter.
- Menighetsrådet må arbeide for at kantorressursen i Birkeland og Øvsttun blir bemannet.
- Menighetsrådet må etterspørre en gudstjenesteplan som også har en plan for musikalsk medvirkning, konserter og salmekvelder.
- Menighetsrådet kan arbeide for økonomi til å gjennomføre ulike prosjekter.

Nesttun 19.03.2024

Asbjørn Snilstveit
Kantor i Birkeland menighet

Revisjoner:

2017: Plan godkjent i Birkeland menighetsråd
2021: Plan revidert.
2024: Plan revidert